

Welkomstwoord bij PrinsjesCyber 17 september 2021

Dineke de Groot, president Hoge Raad

Goedemiddag. Allereerst wil ik iedereen graag van harte welkom heten in het gebouw van de Hoge Raad der Nederlanden. Fijn dat u er bent. U heeft zich aangemeld voor een reis door de wondere wereld van cybercriminaliteit en cybersecurity. De sprekers gaan het hebben over “Samen bouwen aan vertrouwen in cyberspace”. Dreigingen en gevaren rondom cyberspace zijn er genoeg, maar er zijn ook veel manieren om daar het hoofd aan te bieden, staat in de uitnodiging van de Stichting Prinsjesfestival. PrinsjesCyber vindt plaats in het kader van het Prinsjesfestival in Den Haag. Tijdens dit festival vieren we dat wij in een democratische rechtsstaat leven.¹ Het Prinsjesfestival markeert dat het niet vanzelf spreekt dat menselijke waardigheid en menselijke vrijheid de boventoon voeren. De inzet van iedereen is nodig om de democratische rechtsstaat te behouden en te versterken waar dat nodig is. Digitale netwerktechnologie brengt grote voordelen mee, maar de schaduwzijde van het grootschalige gebruik ervan wordt ook steeds zichtbaarder.

De Hoge Raad oordeelt als rechter in hoogste instantie in civielrechtelijke, strafrechtelijke en fiscaalrechtelijke zaken, en maakt gebruik van de technologie van vandaag. Zo is het mogelijk om bij de Hoge Raad digitaal te procederen via onze portals. Ook werd en wordt er al geruime tijd veel thuisgewerkt, uiteraard ook in verband met de coronamaatregelen.

Gelukkig waren wij daar goed op voorbereid: door onze moderne automatiseringsfaciliteiten staan onze medewerkers alle voorzieningen ten dienste die ook op kantoor aanwezig zijn, behalve dan de kantoor koffie. Bij de Hoge Raad realiseren we ons terdege dat daaraan ook veiligheidsrisico's zijn verbonden. Zo beschikt de Hoge Raad over een afzonderlijk team Automatisering & Informatisering, met een grote hoeveelheid aan taken op het gebied van ICT.

De relatie tussen de Hoge Raad en cyberspace houdt echter veel meer in dan het enkele gebruikmaken van ‘cyber’ in het dagelijks werk. Om dit uit te leggen vertel ik eerst kort iets over de organisatiestructuur van de Hoge Raad.

De Hoge Raad bestaat uit drie onderdelen: de Raad, het Parket, en de afdeling bedrijfsvoering. Ik behoor tot de Raad, als president, en samen met de vicepresidenten en de rechters, die hier raadsheren heten, bezetten we de civiele kamer, de strafkamer en de belastingkamer. De Raad behandelt de rechtszaken die bij de Hoge Raad komen en doet daar uitspraak in. Het tweede onderdeel van de Hoge Raad is het Parket.

Het Parket opereert onafhankelijk van de Raad en bestaat uit de Procureur-Generaal, zijn plaatsvervanger en de advocaten-generaal. Zij schrijven conclusies in veel van de rechtszaken die bij de Hoge Raad komen. Een conclusie is een onafhankelijk advies, over hoe de Raad zou moeten oordelen in een bepaalde zaak. Daarnaast heeft de Procureur-Generaal wettelijk een aantal bijzondere taken. Eén daarvan is het houden van toezicht op het Openbaar Ministerie. Daar kom ik straks op terug. Ten slotte is er de afdeling bedrijfsvoering. Die ondersteunt zowel de Raad als het Parket. Deze afdeling bestaat uit de directeur bedrijfsvoering, juridische en administratieve ondersteuning, en het team Automatisering & Informatisering waar ik het net over had.

De Raad en het Parket hebben ook inhoudelijk met cybercrime en digitale opsporing te maken. Strafzaken op deze gebieden komen eerst terecht bij de rechtbank en het gerechtshof. Vervolgens kunnen deze zaken bij de Hoge Raad belanden, bijvoorbeeld als één van de partijen besluit

¹ [Wat is Prinsjesfestival – Prinsjesfestival](#)

cassatieberoep aan te tekenen. Uiteindelijk beoordeelt de Hoge Raad dan bijvoorbeeld de reikwijdte van de strafbaarstellingen van uiteenlopende vormen van cybercrime, en de aanvaardbaarheid van verschillende toepassingen van digitale opsporing door politie en justitie. Op dat punt zitten de nodige zaken in de pijplijn op weg naar de Hoge Raad. Wat is er bijvoorbeeld nodig om versleuteld berichtenverkeer juridisch correct te onderscheppen? De Hoge Raad beoordeelt niet of het allemaal technisch 'kan', maar of het juridisch 'mag'. Een conclusie van een advocaat-generaal eerder dit jaar gaat over de vraag *wanneer* iemand strafrechtelijk gezien computervredesbreuk pleegt. In deze zaak gaat het onder andere over de verdenking dat iemand als politieman jarenlang vertrouwelijke informatie heeft opgezocht in politiesystemen en die tegen betaling deelde met personen in het criminele circuit. In artikel 138ab van het Wetboek van Strafrecht is bepaald dat je onder andere computervredesbreuk pleegt door het doorbreken van beveiliging of gebruiken van een valse sleutel. In deze zaak speelt de vraag of je ook computervredesbreuk met een valse sleutel kunt plegen als je met je eigen gebruikersnaam en wachtwoord vertrouwelijke informatie opzoekt in politiesystemen en deze vervolgens tegen instructies in deelt met andere partijen.² De zaak is in behandeling bij de strafkamer van de Hoge Raad.

De Procureur-Generaal bij de Hoge Raad heeft ook op een andere manier met cyberspace te maken. Zoals ik zojuist vertelde, is één van de bijzondere taken van de Procureur-Generaal het houden van toezicht op het Openbaar Ministerie. In het kader van deze bevoegdheid doet het Parket verschillende onderzoeken naar de wijze waarop het Openbaar Ministerie zijn taken uitvoert, waarbij de aandacht uitgaat naar de juridische kwaliteit van de onderzochte taak. Het doel is om de behoorlijke naleving en uitvoering van wetten te bevorderen en waarborgen. In 2019 is als onderdeel van dit toezicht een begin gemaakt met onderzoek naar de uitoefening van bevoegdheden van het OM in het kader van computercriminaliteit. De Procureur-Generaal bij de Hoge Raad onderzoekt de wijze waarop het OM de opsporingsmethode 'onderzoek in een geautomatiseerd werk', bijvoorbeeld een telefoon of computer, toepast en de wijze waarop het OM toezicht houdt op de uitvoering van deze opsporingsmethode. In het onderzoek wordt samengewerkt met de Inspectie Justitie en Veiligheid die structureel toezicht uitoefent op de uitvoering van deze opsporingsmethode door de politie. In december 2020 is een tussenrapport afgerond en aan het OM voorgelegd.³ U kunt hierover lezen in het jaarverslag van de Hoge Raad over 2020 op de website van de Hoge Raad.

Al in de aankondiging van deze bijeenkomst is te zien dat u vanmiddag hiernaartoe bent gekomen voor een interessant onderwerp. Ik te maken heeft. Ik hoop dat ik u al enigszins heb laten zien dat het gaat om een onderwerp met veel verschillende facetten. Ik wens u allen een goede bijeenkomst toe en dank u voor uw aandacht.

² [Advies AG aan Hoge Raad: Veroordeling van 'politiemol' Mark M. kan in stand blijven - Hoge Raad](#)

³ [Toezicht op het Openbaar Ministerie \(OM\) - Hoge Raad der Nederlanden \(jaarverslaghogeraad.nl\)](#)